N°. 11. Donderdag 14 Maart 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. . . . f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . „ 0.09
„ „ „ 1000 „ . . . „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in één s schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de Redactie-Commissie:

De heer **W. C. H. van Blitterswijk,** Villa Paulina *Loosduinscheweg* 408³ **Apeldoorn,** deelt ons mede dat zijn jaarlijksche contributie verkeerdelijk als f 1.50 bedragende, werd opgenomen in onze laatste lijst van nieuw toegetreden leden, deze moest zijn **f 2.50.** Gaarne herstellen wij hier de begane fout, en kunnen niet nalaten in het belang der Vereeniging den wensch daarbij uit te spreken, dat meerdere leden der Vereeniging zich gedrongen mogen gevoelen, hun contributie boven het al zeer lage minimum te brengen.

II. Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

ALGEMEENE VERGADERING op Donderdag 28 Maart, des avonds te 8 ure, in het Gebouw der Vereeniging, *Laan van Meerdervoort* 195.

Agenda:

1. Bestuursverkiezing.
2. Rekening en Verantwoording over 1906.
3. Verslag over het jaar 1906.
4. Opmaken der Candidatenlijst voor het Hoofdbestuur.
5. Verkiezing van Afgevaardigden voor de a. s. Algemeene Vergadering der Vereeniging.
6. Punten die de Afdeeling op de a. s. Algemeene Vergadering der Vereeniging wenscht behandeld te zien.

Het Bestuur.

I. Van de Afdeeling Leiden:

Verslag van het in de Afdeeling verrichtte gedurende 1 Januari 1906 tot 1 Januari 1907.

In de eerste plaats ontstond er eene wijziging in de samenstelling van het Bestuur, daar de secretaris mr. **G. G. v. Buttingha Wichers** naar Utrecht verhuisde, en als zoodanig door steller dezes werd opgevolgd. Wat voorts het leden-aantal betreft, bedroeg dat op 1 Januari 1906 35, w. o. 2 donateurs, op 1 Januari 1907 was dat gedaald tot 26, w. o. 2 donateurs, eene vermindering derhalve van 9 leden, en ontstaan door de omstandigheid dat meer leden bedankten (wegens vertrek, enz.) dan nieuwe toetraden.

Op den finantieelen toestand had een en ander weinig invloed daar ook nu evenals het vorig jaar, een vrij belangrijk bedrag op nieuwe rekening kon worden overgeboekt.

Sprak ten slotte de vorige verslaggever de hoop uit, dat in dit verslagjaar eene tentoonstelling van Indische Kunstnijverheid zou worden gehouden, verschillende omstandigheden hebben echter de verwezenlijking daarvan belet Tegen het einde der maand December jl. werd dat plan evenwel wederom besproken en in den aanvang van dit jaar met zeer veel succes ten uitvoer gebracht. Kon derhalve dit verslag niet bizonder gunstig worden genoemd, hoogst aangenaam mag het echter heeten daarin tevens te mogen releveeren dat het volgende van een niet geringen bloei onzer Afdeeling zal kunnen getuigen.

De Secretaris,
ED. RIJKE.

Leiden, 28 Februari 1907.

KOLONIALE PRAATJES.

Een koloniale tentoonstelling.

In ons vorige praatje meenden wij terloops alvast, om daarop de aandacht te vestigen, melding te moeten maken van het, door *Excelsior* in de *Nieuwe Courant* van 19 Februari ll. geopperde plan eener koloniale tentoonstelling, met de bedoeling toen reeds om daarop terug te komen voor een nadere bespreking.

Excelsior wees er dan in den aanhef van zijn betoog voor eene koloniale tentoonstelling op, hoe de tentoonstelling van Indische kunstnijverheid, kunst en huisvlijt, welke naar onze lezers weten door de afdeeling Amsterdam onzer Vereeniging werd georganiseerd en in de maanden Augustus en September van het vorig jaar in het Stedelijk Museum ter hoofdplaats gehouden, er toe heeft bijgedragen om belangstelling voor onze kolonie te wekken.

Zeer terecht merkt *E.* ten aanzien van die belangstelling, welke plaats zij hier te lande inneemt, en feitelijk behoorde in te nemen, het volgende op:

»Helaas, in Nederland wordt voor de koloniën O. en W.-Indië slechts belangstelling getoond door beambten en militairen, benevens eenigen die in Indië hebben gewoond en eindelijk door hen die in het moederland met de bezittingen zaken doen. Het meerendeel der Nederlandsche bevolking voelt echter uit onwetendheid niets voor onze Overzeesche bezittingen en dit is ook begrijpelijk.

Onbekend maakt onbemind, maar meer belangstelling kan en moet den Nederlanders bijgebracht worden, wil ons land de rijke koloniën niet aan naburige Staten in handen spelen. Wanneer geheel het volk iets gevoelt voor Indië, dan zal het dit ook als zijn eigenbelang verdedigen, het zal met zijn arbeidskracht en intellekt der industrie, nijverheid en cultuur voortbrengselen ontwringen, ten eigen bate en die van het moederland.

Als echter het grootste gedeelte van ons volk niet is doordrongen van de beteekenis van het wel en wee van Insulinde, dan kunnen wij een dergelijken niet bloedigen strijd voor zelfbehoud niet verwachten, maar zullen moeten zwichten voor de kracht van wapenen van naijverige buren."

Na ook de commercieele zijde even te hebben aangestipt, met verwijzing naar hetgeen Engeland van zijne Zuid-Afrikaansche tentoonstelling verwacht, geeft E. een schema aan voor eene, in hoofdzaak koloniale, tentoonstelling, waarop evenwel ook plaats zal moeten zijn voor de producten uit Europa, voor zoover deze in aanmerking kunnen komen om in Oost- of West-Indië vervaardigd of gekweekt te worden, om daarop de aandacht te vestigen der aanwezige inlanders, terwijl er tevens gelegenheid moet bestaan, om tegen matigen prijs zaken te doen, bijzonder in voorwerpen die op zeker oogenblik overzeesch of in het moederland druk besproken worden.

Hoofdzaak is echter blijkbaar het volgende:

»Op een dergelijke tentoonstelling moeten vertegenwoordigers van verschillende Indische landstreken en stammen werkzaam zijn in hun inheemsche omgeving. Het Nederlandsche volk moet de Inlanders kunnen gadeslaan in hun levenswijze, arbeid, kleederdracht etc. Monsters, fotografieën, teekeningen, statistieken, verslagen, grafische voorstellingen, op deze expositie aanwezig, moeten den bezoekers, zoo aanschouwelijk mogelijk voorgesteld, een begrip geven omtrent den rijkdom dezer koloniën, vooral uit het planten-, dieren- en delfstoffenrijk.«

Wij zouden, zoo het plan voor verwezenlijking vatbaar blijkt, nog het een en ander kunnen toevoegen, dat, noodwendig om de belangstelling van het Nederlandsche volk op te wekken, op zulk eene tentoonstelling behoorde voor te komen. Niet alleen onbekendheid toch maakt dat de koloniën onder het volk niet bemind zijn. Het is het valsche licht, dat door Nederlanders zelven, naar wij hopen en ten aanzien van veler weten te goeder trouw doch uit verkeerd begrip van de wijze, waarop zij de koloniale zaak het beste kunnen dienen, over Neerlands koloniale actie wordt ontstoken, hetwelk moedeloosheid, een gevoel van machteloosheid en ten slotte afkeer kweekt, waarvoor goede moed en hoopvol vertrouwen in de eerste plaats vereischten zijn.

Op zulk eene tentoonstelling zoude aanschouwelijk moeten worden voorgesteld, wat in de koloniën onder Neerlands bestuur om enkele voorbeelden te noemen reeds op spoorwegemigratie-gebied werd gewrocht, om te doen zien o.a. dat Nederlands actie in de aziatische kolonie eene gansch andere was, dan die onbekende, die bij een Standaardartikel over het ontwaken, ook van de door ons geleide volkeren van Azië, in de wachtkamer van een plattelands stationnetje den onzin krabbelde: »Dat komt er van als jullui met de bajonetten het christendom en de genever aan die menschen wilt opdringen.« Onzin, door beter weters in blinden ijver voor eene goede zaak, die zij slecht dienen, verspreid en maar al te zeer opgeld doende onder de onwetende massa, hieronder de Kolonialmüdigkeit verbreidend, waar op het tegendeel behoorde te worden aangestuurd.

Op zulk eene tentoonstelling behoorde Nederland te toonen, dat het met zijne koloniën voor den dag durft, en ook *kan* komen, tegenover het buitenland zoowel als tegenover het eigen volk, om te doen zien dat zijn arbeid nog glansrijk den toets kan doorstaan met dien van eenig ander land in de in tegenstelling met de *colonies de colonisation*, als Canada, Australië, Algiers, Zuid West-Afrika, zoogenaamde *colonies d'exploitation*, om het nederlandsche

volk aan te sporen tot volmaking van dien arbeid, opdat deze in eene zaak, waarin een klein volk zich ook nog groot kan toonen, ten voorbeeld kunne strekken, tot heil daarbij tevens van Nederland en zijne koloniën in Oost en West.

Hebben wij E goed begrepen, dan moet hem ook zulk een grootsche en indrukwekkende manifistatie voor oogen hebben gestaan die zeker niet kan worden verwacht van eene reprise der Internationale Koloniale Handels- en Uitvoertentoonstelling, in 1883 te Amsterdam gehouden.

Wij oordeelen, waar we deze tentoonstelling nagenoeg dagelijks bezochten, met de *Nieuwe Crt.*, die in haar avond-nummer van den 8n dezer het denkbeeld van zulk een reprise blijkt voor te staan, van meening te moeten verschillen, dat de Nederlandsch koloniale afdeeling daarbij den hoofdschotel zou hebben gevormd, niet wat ons zelven speciaal betreft maar voor het publiek der tentoonstellings-bezoekers in het algemeen, daar het koloniaal geheel onder het internationaal karakter te loor ging.

Frankrijk's grootst koloniaal handels- en havenemporium, Marseille, heeft ten vorigen jare het bewijs gegeven, dat eene, naar wij meenen door E. bedoelde grootsche manifestatie op koloniaal gebied mogelijk is, zonder dat wat men als hoofdzaak beoogde door tal van bijzaken op den achtergrond wordt gedrongen.

Mocht zulk eene krachtige manifestatie E. voor oogen staan, dan hopen wij te meer, dat succes zijn streven moge bekronen, en dat zoowel onze, als in overeenkomstigen zin werkzame Vereenigingen als het Algemeen Nederlandsch Verbond, Moederland en Koloniën, de Maatschappij voor Handel, Landbouw en Industrie en zoo meer, zich deze zaak mede ter harte zullen nemen, welke onzes inziens de zaak, die wij voorstaan, de eene zus, de andere zóó, in hooge mate belooft te dienen, wanneer zij goed en krachtig wordt aangepakt.

Pers-kroniek.

INHOUD: Dr. Georg Wegener in de Kölnische Zeitung *over inboorlingen-politiek in Britsch-Indië en Nederlandsch-Indië. — Het* Algemeen Handelsblad *over het opiumschuiven onder inlandsche militairen. — Is versterking der troepenmacht in Atjeh wenschelijk? — een vraag, bevestigend door den Atjeh-correspondent der* Nieuwe Courant *beantwoord.*

Dr. Georg Wegener vergelijkt in een serie artikelen, opgenomen in de *Kölnische Ztg.*, de inboorlingen-politiek in Britsch-Indië en in Nederlandsch-Indië gevoerd. Hij zelf meent in deze zaak geen oordeel te mogen uitspreken, daartoe is zijn verblijf in Indië te kort geweest. Enkel meent hij wel eenigszins te mogen betwijfelen of men de Nederlandsch-Indische regeering wel in zulk een glorieschijn van onzelfzuchtige liefde voor den inlander mag zien. De geschiedenis der kolonie leert haar in een geheel ander licht bekijken, en met hun handels- en koloniale geschiedenis voor oogen valt het niet zoo gemakkelijk aan te nemen, dat de zoo bij uitstek practische, nuchtere en weinig sentimenteele Hollanders zich bij het bestuur der kolonie louter door humanitaire beweegredenen zouden laten leiden. Waartegenover schijver wederom zegt op Java de overtuiging te hebben, gekregen, dat een groote partij, zoowel in Nederland als in Indië zelf, invloed in humanitaire richting oefent. Als een voorbeeld van een uiting in die richting noemt hij de bekende „Hormat-circulaire".

„Aangezien", zoo vervolgt dr. Wegener, over het denkbeeld van humanitaire voorzorg ten gunste van den inlander, zoowel in Holland zelf als in overig Europa veel is gesproken, geniet Java thans wederom — nog geen twee geslachten na het verschijnen van Multatuli's onthullingen — den roep van een bijna ideaal bestuur te bezitten. Onze vroegere consulgeneraal te Batavia, de heer Von Syburg, vertelde mij, dat minister Von Richthofen hem voor zijn vertrek naar Java goeden dag zeide met de woorden: »Ik wensch u geluk, u gaat nu naar een model-kolonie.« Op de plaats zelf, op Java, hoort men echter heel anders spreken. Ook nu nog hoort men telkens op buitengewoon scherpe wijze toestanden en voorvallen in de ambtenaarswereld hekelen, die sterk aan den »Max Havelaar« doen denken. Ook hier is het niet mogelijk het buiten een vergelijking met de Engelsche koloniën te stellen. Het lijkt er niet naar of men daar onder de Europeesche ingezetenen dergelijke veroordeelende critiek van het bestuur zou vernemen; integendeel, dáár hoort men niet anders dan lof, zelfs bewondering en dit niet alleen uit den mond van Engelschen, maar ook van ingezetenen van andere nationaliteit. Op Java had de critiek verre de bovenhand.«

Op zulk een critiek meent de schrijver, daar zij voornamelijk komt van de zijde van kooplieden en ondernemers, die in de Engelsche bezittingen veel grooter vrijheid en veel meer tegemoetkoming genieten dan in de Nederlandsche, echter niet geheel en al te mogen afgaan. Maar het was toch ook niet alleen in de kringen van dezen dat men zóó sprak.

Anderzijds erkent dr. Wegener dat uitspraken als van een Alleyne Ireland, die van hoogen eerbied voor de prestatie van de Hollandsche bestuursambtenaren getuigen, veel gewicht in de schaal behooren te leggen.

* * *

Het *Algemeen Handelsblad* bepleit het verbod van opium schuiven voor inlandsche militairen. De regeering kan een algeheel verbod niet doorvoeren; evenmin als men in Europa b.v. het jenever gebruik zou kunnen verbieden.

»Intusschen zegt het Amsterdamsche orgaan, wat gedaan kan worden om den opiumduivel aan banden te leggen mag niet worden nagelaten. En in de allereerste plaats moet de Indische Regeering dan toonen dat zij het gebruik van het heulsap door hare dienaren volstrekt afkeurt.

Zij doet dat ook wel ten aanzien harer inlandsche ambtenaren. Onder dezen is sinds lang de overtuiging doorgedrongen dat het opiumschuiven den mensch verneder t; maar wanneer zich het geval mocht voordoen dat een regent, een districts- of onderdistrictshoofd zich daaraan schuldig maakte, zou hij zeker niet lang in zijne betrekking gehandhaafd worden. De goedkeuring der verkiezing van een dessahoofd wordt geweigerd wanneer deze aan opium »verslaafd« is; men zou hierin verder kunnen gaan, en ieder die bekend staat als opiumschuiver van het dessabestuur kunnen uitsluiten.

Doch er is ééne categorie van landsdienaren, die in zake opiumgebruik vrij spel schijnen te hebben: de inlandsche soldaten. Men zou dit niet verwachten, gedachtig aan de eischen en de gevolgen van de militaire tucht; toch is het zoo. In eene plaats, waar jenever of opium te koop is, kan men den Europeeschen en inlandschen militairen het gebruik niet geheel ontzeggen; men kan slechts repressief handelen en straf opleggen wanneer van misbruik blijkt. Maar hoe staat het in de verboden kringen, waar geen, althans geen wettig opium te bekomen is?

Onze aandacht viel op eene zinsnede (kolom 206) van het Koloniaal Verslag van 1906:

»De vergunning aan Chineezen en inlandsche militairen om opium te bezitten binnen de verboden kringen in Batavia, en de Preanger Regentschappen is in zoover beperkt dat, voor zooveel laatstgenoemd gewest aangaat, aan inlandsche militairen dat bezit alleen is toegestaan te Tjimahi, Bandoeng, Tjiandjoer en Tassikmalaja.«

Opgemerkt worde hier, dat, voor zoover wij kunnen nagaan, alleen te Tjimahi militairen gelegerd zijn. Waartoe kan het dan noodig zijn, de vergunning ook tot de drie andere plaatsen uit te strekken?

Doch van meer belang is de vraag: waarom moet het militair kampement te Tjimahi worden gemaakt tot een wettige bergplaats van opium? De inlandsche militairen mogen opium bezitten; kan men hun beletten daarvan uit te deelen aan hunne vrienden onder de bevolking, — maakt men dan niet, tot zekere hoogte, de gansche bepaling van den verboden kring vruchteloos?

En de hoofdzaak is: hoe kan de Regeering het voor zich zelve verantwoorden, aan de inlandsche bevolking in de kampongs het opiumgebruik te verbieden, en aan de inlandsche bevolking in de kazerne dat gebruik openlijk toe te staan?

Wij begrijpen wel waar de schoen wringt: de inlandsche soldaten zijn er nu eenmaal aan gewend . . . een verbod zou groote ontevredenheid wekken . . . de werving zou onder zoodanig verbod misschien lijden . .

Deze utiliteitsoverwegingen zijn echter slechts van betrekkelijke waarde. Ons dunkt: met eenig beleid zijn zij toch wel te overwinnen. Om één punt te noemen: onder de inlandsche militairen zijn ook velen, die niet schuiven; als men dezen in de garnizoenen legt, welke door verboden kringen omgeven zijn, heeft men althans reeds het bezwaar ondervangen, dat de kazernes dáár een haard van opiumbesmetting blijven. Doch men kan verder gaan: er bij de werving den nadruk op leggen, dat opiumgebruik in de kazernes niet wordt toegestaan, dat misbruik wordt gestraft. Men klaagt dikwijls, dat onze inlandsche soldaten komen uit de laagste klassen des volks; het instituut van de inlandsche officieren werd o. a. verdedigd met het argument, dat men daardoor fatsoenlijke inlandsche soldaten zoude krijgen. Maar doet men nu niet alsof men bij voorkeur opiumschuivers in dienst neemt, en het opiumgebruik in het leger aanmoedigt door de verklaring: de wetten, die wij in het belang der bevolking maken om het opiumschuiven te onderdrukken, zijn op de zich te midden dier bevolking bewegende soldaten niet van toepassing — die »landsdienaren« mogen opium rooken zooveel zij willen?

Men gevoelt toch, dat dit niet gaat. Hoe dan ook, zoo besluit het *Alg. Handelsbl.*, er moet wat op gevonden worden dat die landsdienaren niet langer in bedoeld opzicht feitelijk gesteld zijn boven de wet: wat de Regeering van de bevolking verlangt, moet zij eischen van dat deel, hetwelk in haar dienst is.«

* * *

De bekende Atjeh correspondent der *Nieuwe Courant* heeft reeds meermalen gewezen op de noodzakelijkheid om de troepenmacht ter Noordkust van Sumatra te versterken. Naar aanleiding van van deze correspondentiën, ook in deze rubriek herhaaldelijk genoemd, wordt in de *Javabode* door een anonymus de stelling verdedigd, dat troepenversterking niet noodig is.

»De partij, zegt hij, welke het tegenwoordige Atjehbeleid veroordeelt ziet in troepenversterking het middel om alles ten goede te doen keeren. We leggen hierop den nadruk, omdat vooral het verlokkende van deze onjuiste en sterk overdreven voorstelling ons in verzet doen komen. Naar onze meening, is toch van een uitbreiding der in Atjeh gelegerde troepenmacht geen ander heil te verwachten dan de mogelijkheid van matiging der eischen, aan het soldatenmateriaal te stellen«.

Schrijver zou persoonlijk voor vermeerdering zijn, zij het op zeer bescheiden schaal, bijv. met een divisie marechausée — doch dit alleen weer dan, wanneer de gouverneur daarmede volkomen kon instemmen.

Overigens gelooft schrijver niet aan de mogelijkheid, dat de pacificatie door meer troepen in 't veld te brengen, zou kunnen worden bespoedigd.

De geleidelijke weg is alleen de betrouwbare. Al werd de troepenmacht in Atjeh verdubbeld, dan nog zouden wij, evenmin als thans, kunnen beletten, dat onze openlijke tegenstanders in 't geheim gesteund werden door geestverwanten, die slechts noodgedwongen in onderwerping zijn gekomen en slechts een gunstig oogenblik afwachten om opnieuw, al is 't maar voor een enkele gelegenheid, tot dadelijkheden over te gaan. Lijdelijk verzet is niet te breken door wapengeweld en militaire vestigingen noch patrouilleeringen kunnen voorkomen, dat rondzwervende of zich schuilhoudende kleine benden door de bevolking worden voortgeholpen en van het noodige voorzien. Bij goed bestuur komen zulke feiten wel aan 't licht, maar de dan volgende bestraffing is slechts een middel om het kwaad te beperken.

»Waar de militaire actie derhalve, naast machtsvertoon om onder de gezeten bevolking de rust te bewaren, slechts ten doel heeft de openlijke aanhangers der partij van verzet buiten de kampongs te houden en nergens een veilig toevluchtsoord te laten, — waarbij rustelooze achtervolging tot ze ons dood of levend in handen vallen op den voorgrond treedt — heeft het geen zin daarvoor meer troepen te bestemmen dan noodig zijn gebleken. De beweeglijkheid der patrouilles en de speurzin der aanvoerders zijn meer van invloed op het succes dan het aantal of de sterkte dezer kleine detachementen.

Bovendien wordt de druk op de zich rustig houdende bevolking zwaarder, naarmate een groote troepenmacht, al dan niet in de bivaks gelegerd, aan de actie deelneemt en dientengevolge meer koeliediensten moeten gevorderd worden«

De pacificatie berust geheel op den invloed, welke uitgaat van onze maatregelen van bestuur, de militaire actie heeft nog slechts ten doel het gezag te schragen, opdat een rustig en doeltreffend bestuur mogelijk zij.

»De bewering, dat troepenvermeerdering zou noodig zijn om de goedgezinde bevolking te beschermen en dat we door onmacht genoodzaakt zouden zijn die bevolking te dwingen ons te steunen, hoewel het tegendeel plicht ware, is te eenenmale in strijd met de opgedane ervaring. In den tijd der geconcentreerde linie hebben we daadwerkelijk ondervonden, dat eenige duizenden soldaten niet voldoende zijn om de bevolking van enkele kampongs, gelegen binnen een zwaar versterkte linie, afdoende bescherming te verleenen. Bij ondervinding weten we thans, dat een uiterst geringe bezetting volkomen in staat is in uitgestrekte landstreken de rust te bewaren, als slechts de bevolking haar medewerking verleent. De eisch, dat onze troepen overal de goedgezinde bevolking bescherming zouden verleenen, is dan ook onzinnig en een poging om in die richting werkzaam te zijn, zouden we niet alleen nutteloos, maar zelfs hoogst gevaarlijk achten. Nutteloos, omdat een bevolking, die niet volkomen betrouwbaar is, niet beschermd kan worden; gevaarlijk, omdat het deel der bevolking, dat ons goedgezind is, onmiddellijk van alle medewerking zou afzien, zoodra we verklaarden, dat de kampongbevolking niet langer voor haar eigen veiligheid behoefde te zorgen, maar wij die taak op ons hadden genomen.

Waar het een eisch is, dat de bevolking zichzelf beschermt, waar gebleken is, dat aan dien eisch ten volle kan worden voldaan, zoodat ze allerminst onredelijk is te noemen, behoeft het geen betoog, dat bestraffing noodzakelijk is, als blijkt van onwil. Kan men voor de thans toegepaste straffen: boete en interneering, betere aangeven, we zullen het toejuichen, maar zoolang dit niet is geschied, moeten de bestaande gehandhaafd blijven.

Dat de beschikbare troepenmacht uitsluitend bestemd zou moeten worden »om ruwe gewelddaden te volbrengen«, daar deze te zwak zou zijn om ook met ander werk te worden belast, is in strijd met de waarheid.«

Wel is het waar, zoo zegt hij ten slotte, dat de taak der patrouilles in hoofdzaak blijft het opsporen en onschadelijk maken van hen, die met de wapens in de hand tegenover ons staan. Dat is een strijd op leven en dood; ruwe gewelddaden zijn daarbij onvermijdelijk.

Muntpolitiek in Ned.-Indië.

(Aangeboden).

Naar aanleiding van het Rapport van den heer Mr. Vissering over den geldsomloop in de Residentie Oostkust van Sumatra en van den pennestrijd tusschen de heeren Mr. Vissering en J. Dinger in het Batav. Nieuwsblad.

Emile de Girardin, de beroemde Fransche publicist, schreef eens in zijn blad: 't Is dwaas te strijden tegen het verkeerde, wat bestaat, om het goede, wat te bereiken is, ervoor in de plaats te stellen. Onze lezers laten ons praten, maar doen niets; 't is volkomen verloren moeite. Den volgenden dag kwam een man op zijn bureau en zei: maar, mijnheer de Girardin, waarom schrijft U dan? Diezelfde vraag zou men mij kunnen stellen, nu ik nog over muntzaken schrijf. En 't was dan ook inderdaad mijn plan om na het verschijnen van mijne brochure »Ons Koloniaal Beleid in de naaste toekomst« de munt-

quaestie voor ons land maar verder onaangeroerd te laten. Het treurige »muntgeknoei« in ons land is niet meer ongedaan te maken, en voor Indië *wil* men in deze niet doen wat rechtvaardig zijn zou. Op allerlei wijzen wil men trachten de inlanders ook materiëel op te heffen, maar het eenige doeltreffende, tevens uiterst eenvoudige middel daartoe, het geven van een eigen munt plus rechtvaardige muntregeling aan Indië, dat wil men niet. Men zie daarover de zooeven genoemde brochure.

Evenwel, nu de arme inlandsche en de met hem gelijkgestelde, even arme Chineesche arbeider op de Oostkust van Sumatra gevaar, groot gevaar loopen de dupes te worden, nu ware zwijgen toch niet te verantwoorden. In een request aan de Indische Regeering werd deze verzocht (tusschen twee haakjes de Indische Regeering, die uit zich zelve in deze zaak tot niets bewogen is) den dollar in te wisselen tegen 1.20 gulden. Zie, voor sommigen klonk dit niet zoo kwaad. De groote en kleine cultuur-maatschappijen en de bevolking zouden hunne dollars afstaan tegen f 1.20 aan de daartoe aangewezen ambtenaren, en de Indische Regeering kon er aardig wat aan verdienen, misschien wel, 20 cent per dollar. Wel zouden die ambtenaren niet veel te wisselen krijgen; de administrateurs der landelijke ondernemingen zouden hun kasgeld dadelijk naar Singapore zenden, waar de dollar f 1.40 opbrengt; alleen bij de koelies en de kleine winkeliers zou *misschien* iets te wisselen overblijven. Maar de bruine en de gele arbeiders, **tegenover wie de maatschappijen zich verbonden hebben hun zooveel dollars per maand te betalen,** verbonden bij een door het Gouvernement voorgeschreven contract, zouden dan voortaan slechts zooveel malen f **1.20** ontvangen, terwijl de dollar **1.40** gl. genoteerd staat en niemand met zekerheid kan zeggen, hoe hoog de waarde, in onze goudmunt uitgedrukt, nog stijgen kan. En de Straits-dollar zou, bij nog slechts geringe rijzing van den zilverkoers, wel eens door de Regeering der Straits uit het verkeer kunnen worden weggenomen, voor zooverre die dollar niet in den smeltkroes terecht kwam en wat dan? Of de Regeering zou voor dien dollar wel eens een hoogere goudwaarde kunnen fixeeren. Eigenmachtig, zonder te letten op de oogenblikkelijke en *toekomstige* belangen van de contract-arbeiders, is men onder stilzwijgende of oogluikende goedkeuring van de Indische Regeering (of wil men het onthouding noemen?) overgegaan van den Mexicaanschen dollar, tot den Straits-dollar, in wezen geheel verschillend van den eersten. De eerste droeg zijn waarde in zich; hij had zijn metaalwaarde plus de kosten van aanmunting; de Straits-dollar heeft een vaste goudwaarde evenals onze tegenwoordige gulden. De contracten, met de arbeiders gesloten, werden door den overgang tot den Straits-dollar geheel iets anders. Maar wat wisten die arme, onwetende menschen van het verschil tusschen den Mexicaanschen en den Straits-dollar? Wel is den Gouverneur-Generaal in art. 55 van het Regeerings-Reglement als een zijner »Gewichtigste plichten« voorgeschreven »de bescherming der Inlandsche* bevolking tegen willekeur van wien ook«, wel is in art. 61 van onze Grondwet de Rijkswetgever bij uitsluiting aangewezen tot het regelen van het muntwezen in de Koloniën en Bezittingen in andere werelddeelen, maar bij ons geldt nu eenmaal de traditie, men zou wel kunnen zeggen de ongeschreven wet, dat men in muntzaken óf niets doet óf anders de zaak maar overlaat aan anderen. De tegenwoordige Gouverneur-Generaal regelde al het muntverkeer in zijn gewest, toen hij nog maar Gouverneur van Atjeh was.

In 1855 werd door den Nederlandschen Wetgever bij de behandeling van het Regeerings-Reglement voor Ned.-Indië met *algemeene* stemmen op ééne na (bij alle andere principiëele kwesties was heftige oppositie) besloten tot afschaffing van de slavernij — thans is daarvoor door de koelie-ordonnanties in de plaats gesteld een pandelingschap, dat op sommige ondernemingen veel harder en wreeder gebleken is, dan die vroegere slavernij. Op school werd ons, als iets barbaarsch, geleerd, dat de Batavieren in hun zucht tot spelen, soms als zij niets anders meer te verliezen hadden, hun eigen vrijheid op het spel zetten en zoo in slavernij kwamen. Zoo verkoopt thans de arme Javaan of Chinees, door honger gedreven, zijn vrijheid, en het vrijheidlievende (?) Nederlandsche volk heeft met dergelijke wetten vrede!

Moet er nu ook nog bijkomen, dat contracten, met de arbeiders gesloten *onder medewerking van het Indische Gouvernement*, eenzijdig willekeurig veranderd kunnen worden?! En dat die vrees niet maar alleen denkbeeldig is blijkt al dadelijk uit den zooeven besproken willekeurigen overgang van den Mexicaanschen dollar, bij contract als loon toegezegd, tot den Straits-dollar. En van ééne groote machtige Maatschappij tot den Nederlandschen gulden. Toen hiertegen oppositie kwam van een negentiental »in één huis samenwonende, chineesche ambachtslieden«, suste de betreffende Maatschappij de ontevredenheid door het geven van een kleine toelage.

De andere contractarbeiders waren vermoedelijk niet snugger of niet moedig genoeg. Maar van eenige bemoeienis der Indische Regeering (art. 55, R.-R.) om voor het recht der arbeiders op te komen blijkt niets. Overigens moet erkend worden, dat die Mij. de zaak nog al royaal geregeld had, maar toch bleef het een eenzijdig-willekeurige contractswijziging, een onrecht.

't Gevaar voor de contract-koelies is inderdaad allerminst denkbeeldig.

In het »Rapport over den Geldsomloop in de Residentie der Oostkust van Sumatra« door den heer Vissering, President der Javasche Bank, lezen wij (bl. 30): »Voor den Plantersbond bleef echter het overwegende bezwaar bestaan, dat de standaard van het koelieloon, thans uitgerekend op f 1.40 per dollar (afgerond), de bedrijfsonkosten voor de kleinere ondernemingen drukkend maakt. Vandaar het voorstel van den Plantersbond, niet om eenvoudig tot den gulden over te gaan, maar om voortaan de koelieloonen uit te betalen in guldens, mits de dollar werd omgerekend à f 1.20. Ten slotte kwam dus de Plantersbond er openlijk voor uit, dat zijn doel was de koelieloonen terug te brengen tot eene hoogte, waarbij het bedrijf voor de kleinere ondernemingen winstgevend kon blijven.«

Dus aan het Indische Gouvernement wordt eenvoudig verlof gevraagd de koelies te mogen betalen met *f* 1.20 voor iederen hun verschuldigden dollar ter waarde van *f* 1.41[35], dat is dus: *hun te onthouden 15 percent van het loon, hun wettelijk bij contract, met medewerking van het Gouvernement, toegezegd!*

Het zooeven genoemde »Rapport« is dezer dagen ook hier in Nederland verkrijgbaar gesteld. In de eerste plaats was ik nieuwsgierig naar de twee volgende zaken: Rapport, uitgebracht aan wie(n)? En in opdracht van wie? Dit blijkt echter uit geen enkel woord.

Ik zocht in het Rapport naar eene krachtige waarschuwing tegen het gevaar voor benadeeling van de onwetende, arme koelies, wier getal toch vele tienduizenden bedraagt, maar aan dat gevaar heeft de heer V. óf niet gedacht óf heeft het als van zelf sprekend beschouwd, dat het Gouvernement daar wel voor zorgen zal. Doch bij muntquaesties staan nog veel erger zaken dan benadeeling van eenige tienduizenden koelies in ons debet. Daaromtrent zij hier verwezen naar mijn boek »Gewone Dwaalbegrippen op muntgebied«, de twee Open Brieven aan de Leden der Staten-Generaal vóór de behandeling der Muntwet 1901 en »Ons Koloniaal Beleid in de naaste toekomst«.

Bij het lezen van het Rapport krijgt men den indruk, dat de munt op de Oostkust van Sumatra wel eens handig in orde gebracht zal worden door de Indische Regeering samen met de Javasche Bank, of, wellicht juister, door Mr. Vissering en de Indische Regeering. En, nog eens, dat mag niet zijn; de zaak moet in Nederland bij de wet geregeld worden.

Met het bovenstaande heb ik de hoofdquaestie behandeld, en dus zou ik hier kunnen eindigen. Principiëele beschouwingen over het muntwezen in Indië zullen eventueel beter op hare plaats zijn in een overzicht van het oorzakelijke verband tusschen muntpolitiek en volkswelvaart in de voornaamste landen der wereld, waartoe mij, voor zooverre ik daarover niet had kunnen beschikken, van welwillende zijde de noodige gegevens en statistieken zijn verschaft. Doch ik geloof, dat het toch zijn nut kan hebben en bij het hiervoren behandelde aansluit, als ik de aandacht vestig op een paar beweringen, voorkomende in den dezer dagen gevoerden pennestrijd in het *Bataviaasch Nieuwsblad* tusschen de heeren J. Dinger en Mr. Vissering naar aanleiding van de hier behandelde dollar-gulden kwestie voor de Oostkust van Sumatra.

Ik zal het niet hebben over de manier, waarop de heer V. den schrijver van het artikel van 5 Oct. ll. (den hr. Dinger) in een hoek meende zetten, denkende te doen te hebben met „een onrijpen economist zonder van." Die vooropgestelde meening van den heer V. berustte op geen enkelen grond. Met meer recht kon de hr. D. daarna op een drietal zonderling klinkende beweringen van den heer V. wijzen, al was het waar, dat de verwijzing naar de wet van 27 April '84 en „de aanmunting van zilveren standpenningen" niet wezenlijk onjuist waren. Minder te verdedigen was het spreken van de „Nederlandsch-Indische munt", al geschiedde dit kortheidshalve. Omstandig had ik kunnen spreken, zegt de hr. V., van: Nederlandsche *standpenningen*,* tevens wettig betaalmiddel in Ned. O. I., en N. I. pasmunt en N.-I. kopermunt (*Bat. Nbld.* van 9 Oct.). Dus toch *standpenningen*, — maar hoe rijmt zich dat nu weer met des hrn. Visserings beweren (*Bat. Nbld.* 6 Oct.) dat de gulden sedert 1875 geen standaardmunt meer is?

(*) Door art. 109 van hetzelfde Reglement geldt dit ook voor Vreemde Oosterlingen.

* De cursiveering hier en elders is van mij.

d'Alembert wist wel, wat hij zeide, toen hij beweerde, dat de eeuwige tweedracht onder de menschen alleen voortkwam uit gebrek aan juiste definities.

Vreemd klinken de woorden van den heer V. „...en omdat dit klein hoopje zilveren muntstukken aan grondstof minder waard zijn, wil men beweren dat het groote nationale vermogen in de rekeningseenheid uitgedrukt ook zou zijn gedeprecieerd!" *Wil men beweren.* — Wie wil dat beweren? 'k Heb het vergeefs gezocht in het stukje van den heer D. Hier zij opgemerkt, dat buitendien door de woorden *in de rekeningseenheid uitgedrukt* van geen ap- of depreciatie sprake wezen kan, die woorden hebben hier geen zin. Hadden wij bij ons eerlijk en goed muntstelsel volhard, dan zou ons nationaal vermogen thans bedragen . . . . laten wij zeggen 25 X gulden, — door onzen overgang tot het goud bedraagt het 14 X gulden, maar 14 goudguldens staan in waarde gelijk met 25 zilverguldens. In de rekeningseenheid uitgedrukt kan van apof depreciatie niets blijken.

Zonderling klinkt de bewering van den hr. V., dat de vrees voor valsch geld niet groot behoeft te zijn; de Javasche bank zal toezicht houden op de munt, en dat zal dan voldoende wezen. Volgens den heer de Groot, Inspecteur van Financiën, zal het voldoende zijn, »als het Bestuur krachtig optreedt tegen de muntvervalsching«, en de President der vergadering te Medan, Resident Ballot, ziet er überhaupt weinig gevaar in. Wel een zalig bewustzijn, dat zoo'n struisvogelpolitiek met zich brengt! Ik zal er hier maar weinig van zeggen; dat chapitre is uitvoerig behandeld in mijn boek »Gewone Dwaalbegrippen op Muntgebied«.

De hr. V. steunt op het randschrift van den rijksdaalder en den gulden, dat zooveel moeielijker is na te maken dan de eenvoudige kartelrand van den dollar. Wel geloof ik, dat het bedoelde randschrift de grootste moeielijkheid oplevert voor de valsche munsters, maar dat het een voldoende waarborg tegen valschheid zou mogen genoemd worden is niet aan te nemen.

Dit is *misschien* het geval met de Fransche vijffrankstukken, waarbij het randschrift in *verhoogde* letters is aangebracht. Men zie daarover *W. Stanley Jevons,* »Money and the Mechanism of Exchange«, Chapter VII. Dat in Nederland en in ons Indië voor vele millioenen aan valsch geld circuleert, waarvan NIEMAND de valschheid kan constateeren, is zeker hoogst waarschijnlijk. Met volstrekte zekerheid is zoo iets niet te bewijzen, tenzij al onze groote zilvermunt werd ingewisseld; wel kan men, met statistieke gegevens, de zeer groote waarschijnlijkheid aantoonen, wat ik te gelegener tijd hoop te doen.

Maar de zonderlingste, tevens de gevaarlijkste bewering van den hr V. is wel de volgende (Bat. Nbl. 6 Oct. ll.): »De zorg voor de behoorlijke regeling der muntcirculatie in Deli kan schrijver gerust overlaten aan het Gouvernement samenwerkende met de Javasche Bank«. Die bewering is inderdaad te erg na hetgeen wij in Nederland zelf daaromtrent te zien gekregen hebben. De treurige wijze, waarop in ons land het muntvraagstuk behandeld is en ten slotte, voor het Rijk in Europa, tot een einde is gekomen, heb ik elders uitvoerig behandeld. De betoogingen en conclusies van die geschriften zijn nooit weerlegd; 't is onnoodig er op terug te komen. Laat ik hier nog slechts een enkel bewijs voegen bij de zoovele, dat de muntquaestie allerminst een vraagstuk is, dat men gerust ter oplossing aan anderen zou mogen overlaten.

(*Wordt vervolgd.*) M. J. WIESSING.

Oost-Indische Berichten.

Verwoestingen der zee. Aan de *Sum. Bode* schrijft men nog het een en ander over de vloedgolf, die het eiland Nias kortelings teisterde.

Erg was het gesteld op het eiland Poelau Boenga, aan de Noord-westkust van Nias; dit werd voor ¾ weggeslagen door een vloedgolf, die in hoogte tusschen 7 en 15 meter varieerde. Dat daar velen het slachtoffer van geweest zijn, is begrijpelijk. Een honderdtal dooden lagen tusschen boomstammen bekneld en er onder begraven, zoodat begraven daarvan niet doenlijk was. Hoe toch ze uit het water te halen, daar de boomen in kwestie in de lagune liggen, die door het omringende koraalrif gevormd werd.

Van dat rif is het grootste deel vernield; het zuidwestelijk deel ervan bleef echter gespaard. Door den controleur werd den bewoners aangezegd, tijdelijk hun woonplaats te verlaten, totdat de ondragelijke stank, van de lijken afkomstig, zal verdwenen zijn. Zonder dien maatregel is er veel kans op uitbreken van typhus.

In het tegenover Poelau Boenga op den Nias-wal gelegen Atoeloe is de golf een paal landwaarts ingekomen, waar hij stuitte op den voet der heuvels, voortzettingen van den Botombawo. Op dat terrein werden vele lijken aangetroffen, die men zich beijverde zoo spoedig mogelijk weg te halen.

Zuid-Nias kwam er goed af; het had geheel geen schade.

In de afdeeling Nias moet de ramp aan ongeveer 200 menschen den dood gekost hebben en een materieele schade van ongeveer een halve ton gouds.

Verrassingen. Men schrijft uit Batavia aan de *Soer. Crt.*: Met Juni a s. als het legercommando in andere handen overgaat, staan ons verrassingen te wachten.

Als chef van het wapen der artillerie volgt niet kolonel Loke op maar wel de overste H. C. Kronouer, een man van 44 jaren.

Overste de Neve die op die wijze schijnt gepasseerd, wordt dat in waarheid niet, omdat hij in Nederland blijft, waar hij opvolger wordt van generaal Gude, als lid van de commissie voor Krupp geschut.

Men noemt dan overste C. Nijenhuis aanstaande commandant van de veld- en bergartillerie tot tijd en wijle hij zijn pensioen zal hebben verdiend.

Tot generaal zal in de eerste plaats worden benoemd kolonel Schmidt van de infanterie, niet jhr. de Lannoy, die den dienst zal verlaten. Tot chef van het wapen der cavalerie zou dan worden benoemd, niet majoor van Exter, wat bij den terugkeer van majoor Posno niet wel mogelijk is, doch overste Jhr. Pelser Berensberg van de artillerie, thans met verlof in Nederland.

Kolonel Loke eindelijk zal worden benoemd tot afdeelingscommandant van de 4de militaire afdeeling (Soerabaja) en die betrekking tot September a.s. vervullen, als wanneer hij met pensioen gaat.

Uit de school geklapt. De buitenzorgsche correspondent van het *Soerab. Handelsblad* heeft eens gesnuffeld in de lijsten, waarop vermeld staat het dienstbodenpersoneel, dat er door de buitenzorgsche families op na wordt gehouden.

Het record, zegt hij, wordt geslagen door Z. Exc. den gouverneur-generaal.

En hij geeft het volgend lijstje:

3 koetsiers, 2 jockeys, 4 loopers, 3 staljongens, 2 rijtuigjongens, 2 tuigenjongens, 1 mandoer, 1 lijfjongen, 11 huisjongens, 3 kokies, 1 zilverjongen, 1 theejongen en 1 bordenjongen: Het totaal salaris voor dezen hofstoet bedraagt 459 gulden 's maands.

Het anti-opium-middel, waarover reeds wonderen uit de Straits Settlements gemeld werden schijnt te Padang bij de opiumschuivers zeer grooten aftrek te vinden. Dit is een zeer verblijdend verschijnsel, zegt de *Sum. Bode*, en alleen de vaste wil, om door toepassing van het middel van de gewoonte van schuiven verlost te worden, zal bij menig individu reeds uitwerking ten goede hebben.

Daarvan afgezien, moet het middel, dat, gelijk theeaftreksel, met geleidelijk verminderende dosis opium gebruikt wordt, een zeer heilzame uitwerking zelfs op aartsschuivers hebben, zoodat zij reeds spoedig een afschuw van het doemwaardige bedwelmingsmiddel bekomen.

Naar men het blad verzekert, zijn reeds meerdere personen daar ter plaatse van hun opiumzucht genezen en zal dit wel bij de verkoopplaatsen der opiumregie gevoeld worden. De afzet was toch reeds afgenomen, maar nu zal zulks in nog veel belangrijker mate het geval worden.

Van het Indische congres, dat te Calcutta is geopend en waaraan tien- of, volgens een ander bericht twintigduizend Indiërs deelnemen, schrijft de *Javabode*, is de 81-jarige Dadabhai Naoroji voorzitter.

Die Naoroji is een merkwaardig man. Vijftig jaren geleden was hij in Indië hoogleeraar in de wiskunde, later werd hij 't aan 't University College te Londen. In 1874 werd hij eerste minister te Baroda, elf jaar later lid van den Wetgevenden Raad van Bombay. Van 1892 tot 1895 zat hij als liberaal in het engelsche Lagerhuis, de eerste Indiër, die voor het Parlement verkozen werd. Dit zijn slechts enkele van zijn onderscheidingen. Geschreven heeft hij over indische zaken een lange reeks artikelen.

Naoroji gaf nu te Calcutta op het congres van het indische volk, dat hij niet voor de eerste maal leidde, uiting aan het verlangen naar zelfbestuur, dat in Engelsch-Indië met de jaren toeneemt. Wij hebben recht op zelfbestuur, zei Naoroji, want wij zijn britsche onderdanen, britsche burgers. Evenals in Engeland de regeering en heel het bestuur van 't land bij Engelschen berusten, verlangen wij dat in Indië Indiërs ze in handen zullen hebben. Evenals in Engeland de vertegenwoordigers van het volk wetten maken, belastingen heffen en over het geld beschikken, moeten in Indië de vertegenwoordigers van het indische volk dat doen. Al het indische geld, van Staatswege uitgegeven, moet Indië ten goede komen. Dat is 't wat Indië eischt.

In een ander gedeelte van zijn rede zeide Naoroji: De boeren in Rusland hebben het kiesrecht gekregen. Engelands eerste minister heeft geroepen: Leve de Doema! Maar zijn eigen medeburgers, de vrije burgers van het indische rijk, hebben tenminste evenveel aanspraak op het kiesrecht als de onderdanen van den russischen alleenheerscher. Men zegt: Indië moet wachten tot zijn bevolking voor het kiesrecht rijp is. Maar het engelsche volk heeft het kiesrecht ook gekregen voor 't er geheel rijp voor was. Een volk wordt rijp door zichzelf te besturen. China in het Oosten, Perzië in het Westen van Azië ontwaken! Japan is reeds ontwaakt, Rusland worstelt om vrij te worden — en in al die landen was of is despotisme. Kunnen dan de vrije burgers van Indië, het volk dat tot de eerste beschavers der wereld hoort, aan despotisme onderworpen blijven?

Naoroji hoopt dat Engeland Indië recht zal doen. Hij hoopt op de herleving van Engelands oude liefde voor vrijheid en zelfbestuur, voor het houden van het gegeven

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXVII.

Rainer aan Maleen.

Satoeta, 20 Juni.

Lieve Maleen,

Zoo zijn wij thans Afrikaansche grondbezitters. De koop is gesloten. Ik heb een goed stuk land, omtrent duizend morgen, in de nabijheid van de kleine haven Mona, zuidelijk van Satoeta, gekregen. Het is een soort schiereiland en heet Kioni.

Voorloopig zal ik het onder beheer van een Arabier stellen. Wij planten kokospalmen en sesam, afgewisseld met negerkoren. Later, als ik zelf mij er mee bemoeien kan, vergrooten wij het terrein.

Vooreerst zou ik gaane, zoover mijn spaarpenningen reiken, de kosten alleen dragen. Gaat het niet meer, dan kom jij aan de beurt.

De zaak geeft mij kolossaal veel genoegen, want eigen landbezit is van alle bezit wel het mooiste. Ongelukkig kan ik er mij niet aan wijden.

Ik ben met de uitrusting van een expeditie bezig. Binnen veertien dagen zijn wij weer op marsch. Dat kan echter geen kwaad. Hier aan de kust heb je niet veel te doen en uit verveling verval je tot dwaasheden, als drinkpartijen, en kaartspel. De Duitsche dames missen wij hier. Wij mannen onder elkander verwilderen altijd spoedig.

23 Juni.

Dat vervloekte geklets hier aan de kust noemt jou naam te zamen met dien van Krome en natuurlijk op de minst onschuldige wijze! Ik heb mij woedend boos moeten maken. Het liefste had ik eenige van die lastertongen voor goed het zwijgen opgelegd. Maar je kunt ze niet vatten. Als je aanpakken wilt, wijkt alles terug en men grijpt in de ledige ruimte. Men slaat en treft slechts de lucht en maakt zich belachelijk.

Weet je, Maleen, ik geloof dat je in dien tijd een beetje heel onvoorzichtig geweest bent en Krome heeft je gebrek aan wereldkennis vrij gewetenloos misbruikt.

Wanneer ik bedenk, hoe schrikkelijk eenzaam je bent opgegroeid — onze ouders gescheiden, Mama, met wie je woonde altijd met haar godsdienst bezig en jij altijd met je droomen en phantasieën en niets anders! Toen je ten slotte na moeders dood met Grootmama te Berlijn kwam, waar Dietlas je leerde kennen, had je met mannen noch met vrouwen omgang gehad. Ik geloof, dat je weinig inzicht had in de inzichten van onze zoogenaamde maatschappij, maar jezelf een wereld schiep, volgens je eigen verbeelding. Dat zag ik toen natuurlijk niet zoo in, maar nu wel. Ik wilde, dat ik toen reeds ouder en meer ervaren geweest was, maar ik heb steeds een blind geloof in je gehad, omdat jij de oudste en wijste bent.

Hier wordt nu natuurlijk over iedereen gekletst en over de weinige vrouwen het meest. Men heeft hier niets om zijn gedachten bezig te houden en jaloersch zijn de lui ook en bespieden den lieven naaste. Nu vind ik het toch heel prettig, dat ik je hoog en droog op Eybendorp weet, in plaats van hier, benijd en bebabbeld.

Ik ben blij, dat ik spoedig weer in de diepe, stille eenzaamheid van het binnenland zal zijn.

Adieu. In min of meer verdrietige stemming,

Je broer,

RAINER.

Maleen aan Rainer.

Gybendorf, 1 Augustus.

Lieve Rainer,

Je brief uit Satoeta is ditmaal nog geen volle vier weken onderweg geweest. Reeds den 22sten Juli had ik hem. Dat is voor mij altijd het prettigste van je verblijf aan de kust.

Het stemt mij echter verdrietig, dat je om mijnentwil ergernis gehad hebt. Beste Rainer, trek je toch van zulke dingen nooit iets aan! Wat maakt het uit, of een half dozijn babbelkousen den staf breekt over je zuster, zoolang zij de achting en vriendschap van de besten bezit — van Derendorff, Rüdiger, Rosen? Werkelijk, men moet in zijn vrienden »de maatschappij« zien. Zij alleen mogen de wereld uitmaken, naar welker oordeel wij vragen.

Stellig ben ik onverstandig geweest, ach, meer dan eens! Ik heb nu sedert drie en een half jaar in zekeren zin den kloosterachtige eenzaamheid den tijd gehad, daarover na te denken. Veel heb ik gedaan, wat ik liever niet had moeten doen, doch daarover moet ik met mijzelf afrekening houden. Want ikzelf alleen weet, hoe en waarin ik

woord. Maar nu moet Indië, zegt hij, zich roeren. Het moet zich met verzoekschriften tot den keizer van Indië, tot het engelsche parlement richten. Het moet een groote som gelds bijeenbrengen om bekwame sprekers naar alle hoeken van Indië uittezenden, om het volk tot den strijd voor zelfbestuur opteroepen; bekwame sprekers ook naar Engeland, om het engelsche volk over Indië intelichten. En dan moeten de Indiërs alle geschillen bijleggen, vooral moeten Hindoes en Mahomedanen met elkaar vrede sluiten, en allen eensgezind voor het belang van hun land werken. Wees eensgezind, riep hij zijn landgenooten toe, volhard en zorg voor zelfbestuur, opdat de millioenen, die nu omkomen door armoede, hongersnood en plagen, en de tientallen millioenen, die een ellendig bestaan hebben, gered mogen worden en Indië weer zijn trotsche plaats inneme onder de beschaafdste volkeren der aarde.

In den loop van zijn rede sprak Naoroji ook over de splitsing van Bengalen. Hij vindt dat een grove misslag van de engelsche regeering en vertrouwt, dat de Bengaleezen dien door hun hardnekkig verzet ongedaan zullen maken.

Het congres te Calcutta heeft een motie aangenomen, verontwaardiging uitsprekende over de onthouding van het burgerrecht aan Indiërs in Transvaal. Verder teekende het Congres verzet aan tegen de opdrijving van de militaire uitgaven.

De preciosa van den radja van Boni. Hoe zit het daar toch mee? vroeg onlangs het *Soerab. Handelsblad.*

Volgens de *Preanger-Bode* is de zaak deze: Het totale bezit van den radja op Celebes, dat zijn dus de vaste goederen, sawahs en zoo, en kostbaarheden, is daar ginder door taxateurs op eene waarde van f 30.000 geschat. En nu heeft de regeering den radja in overweging gegeven dat bezit in zijn eigen belang en dat der familie door het gouvernement te beheeren, om te voorkomen dat het zou worden verkwist — vermoedelijk ook in verband met het feit, dat de toelage van f 500 's maands, die de radja thans geniet, geen vaste is. Dat voorstel werd door den radja aanvaard, alleen wenschte hij de poesakastukken bij zich te houden. Dezer dagen nu kwam hier de eerste zending goederen aan, bestaande uit vier kisten, die dadelijk na de aankomst te Batavia naar Bandoeng waren doorgezonden. En gister heeft de radja daar uit die dingen gezocht, op het behoud waarvan hij gesteld was. De rest zal nu naar Batavia worden teruggezonden en daar vermoedelijk ten zijnen bate worden verkocht. Of dat nog de moeite waard is, is een tweede.

Van een streven om den ouden banneling te kort te doen, schijnt echter geen sprake te wezen.

De Chineesche Regeeringscommissaris Tsi Soen, gezantschapsraad te 's-Gravenhage, die op zijn reis van China naar Nederland Java bezoekt, ingevolge een speciale opdracht van zijn regeering, heeft zijn tijd blijkbaar goed besteed.

De legatieraad Tsi Soen (of Sjhien Sjun), die zich sedert eenigen tijd hier bevindt, heeft thans nagenoeg zijn taak vervuld en zal binnenkort naar den Haag vertrekken.

Hij heeft de scholen der Chineesche schoolvereeniging Tiong Hwa Hwee Kwan bezocht en een 24-tal der meest intelligente leerlingen uitgezocht, die den 2en Februari a.s., onder geleide van des heeren Tsi Soen's particulieren secretaris, Toeng Foeng Wei (of Tong Hong Wei) naar Nanking vertrekken, om aldaar, op kosten van de chineesche regeering hunne studiën voort te zetten. Zoodra de leertijd dezer regeeringspupillen zal zijn afgeloopen, zullen zij door de chineesche regeering in dienst genomen worden en in den ambtenaarsstand of bij verschillende consulaten geplaatst worden.

Te Nanking zullen deze en andere kinderen gesteld worden onder de leiding van den welbekenden chineeschen hervormer Toang Hong, die zijn reizen door Europa voleindigd heeft.

Is onze regeering voldoende op de hoogte van dit daadwerkelijk ingrijpen der chineesche regeering, in het chineesch onderwijswezen in deze kolonie?

Wij hebben reden, zegt de *Javabode*, dit te betwijfelen. Ettelijke malen reeds hebben wij met nadruk er op gewezen, dat de onvoldoende verzorging van het onderwijs van chineesche kinderen in Nederl.-Indië, verwijdering en vervreemding veroorzaakte.

Maar van een ingrijpen der chineesche regeering wisten wij tot heden niets.

De directeur van onderwijs, Mr. Pott, is, naar wij onlangs konden berichten, ijverig doende om de zaak te bestudeeren. Maar wij vreezen, dat energieke en zeer spoedig toegepaste maatregelen noodig zullen zijn, wil de regeering niet te laat komen en zich geplaatst zien voor een zeer ongewenschte orde van zaken.

Het moet een wonderlijken indruk maken, op wie zien wil, dat de turksche sultan hier javaansche jongens vandaan sleept, om er officieren van te maken en de chineesche regeering kinderen komt halen, die zij voor haar ambtenaarsstand bestemt.

Een wonderlijke indruk, — maar een beschamende tevens.

Verkoop van erfpachtsperceelen. Er wordt onder de koffieplanters te Soerabaija heel wat gesproken over den onlangs plaats gehad hebbenden publieken verkoop van de erfpachtsperceelen, gelegen in het Wlingische, nl. Banaran I en II, uitmakende de koffie-onderneming Banaran-Kawie, schrijft men uit Kediri aan de *Locomotief*.

Men koesterde groote verwachtingen van die veiling; men dacht althans, dat er veel animo zijn zou en die mooie onderneming niet voor weinig geld losgelaten zou worden. Maar er waren op de veiling slechts een paar reflectanten, nl. de heeren Gonggrijp van Soerabaja, en jhr. Van den Bosch van Malang.

De eerste begon met f 5000 te bieden voor Banaran, de laatste bood meer; de heer Gonggrijp ging verder, ook de heer Van den Bosch en zoo werd ten leste Banaran aan laatstgenoemde toegewezen voor f 13,600, die, behalve die koopsom, plm. f 10,000 moest betalen aan achterstallige canon en verponding, alles contant.

Het verplicht bijwonen van feesten in den Kraton. Het is zeker tengevolge van de onlangs door den resident aan de landhuurders gerichte circulaire, waarin zij werden gewezen op hunne plichten tegenover den vorst, dat de opkomst dier heeren ten paleize, om den soesoehoenan officieel met de garebeg besar de obligatoire gelukwenschen aan te bieden, bijzonder groot was, grooter dan ik in jaren heb bijgewoond, schrijft de solosche correspondent van de *Locomotief*. Waaruit dus is op te maken, dat een kleine herinnering aan de bepalingen, vervat in het landhuur-reglement, volstrekt niet ondienstig is. Het liep dan ook werkelijk te erg in den laatsten tijd! Waar het landhuur-reglement den huurders of administrateurs de verplichting oplegt om bij feestelijke gelegenheden bij den soesoehoenan hunne opwachting te maken, daar moet aan het navolgen van die verplichting de hand gehouden worden, hoe onaangenaam het overigens ook moge zijn om tegen het keerkrings middaguur in groot ornaat als een opgeprikte kapel stil te moeten blijven zitten, om de telken jare terugkeerende officieele toosten, gevolgd door kanongebulder en ratelend musketvuur, met een glas madera te helpen bevestigen. Maar de soesoehoenan heeft gelijk, als hij eischt dat de landhuurders opkomen: van hem verwachten ze ook dat hij de gemaakte huurcontracten nakomt. Aan wien dus de schuld, als sommige heeren, die nooit ter gerebeg verschijnen, somtijds wat lang moeten wachten om hunne contracten verlengd te krijgen? En gesteld eens, dat de soesoehoenan — die nauwkeurig bij elke gerebeg weet, wie niet van zijn belangstelling doet blijken — het eens in zijn hoofd kreeg, om als hij een feest geeft, die heeren, die zoo weinig notitie van hem nemen, eens geen invitatie te zenden! Dan zou er een kreet opgaan en zou het reclames regenen! Tot nog toe heeft de vorst zich echter nog niet van dergelijke represaille maatregelen bediend.

De Djokjasche Landhuurders-vereeniging heeft weder vergaderd. De verkiezing van een bestuur bracht het volgende resultaat:

Gekozen werden:

Tot president: de heer J. van Koesveld, tot bestuursleden de heeren W. Soesman, Mr. Pijnacker Hordijk, P. J. Stok, W. H. M. de Riel en C. von Borneman; in plaats van den heer J. L. Israël, die over eenige maanden Djocdja zal verlaten, werd gekozen de heer J. C. Winsser. (*Bat. Nwsbl.*)

Uit den handel. De drie heeren, die gezamenlijk de firma Monod & Co. te Samarang vormen, B. Companjen, Ch. A. Monod en W. F. Ch. van Oordt, hebben thans elk afzonderlijk hunne betrekking van makelaar in alle vakken nedergelegd en zijn daarentegen elk afzonderlijk benoemd tot makelaar in:

a. suiker, koffie, cacao, peper, rijst, kapok en kapokpitten, hout en in 't algemeen alle bewerkte en onbewerkte landbouw- en boschproducten.

b. wisselzaken.

Deze verandering heeft de beteekenis, dat de effectenzaken voortaan door de firma Monod & Co. zullen behandeld worden als commissionnairs in effecten.

't Wil ons voorkomen, zegt de Locomotief, dat deze firma thans op soliedere wettelijke basis zich in den effectenhandel kan bewegen dan vóór dezen als makelaars mogelijk was.

Een kazerne te Tjilatjap. Het heeft geruimen tijd een punt van overweging uitgemaakt of Tjilatjap al dan niet als garnizoensplaats zou behouden blijven en zulks met het oog op den zeer ongunstigen gezondheidstoestand aldaar.

Een groot deel der militairen lijdt voortdurend aan malaria, terwijl ook de niet zieken toch zeer weinig weerstandsvermogen bezitten. Dit blijkt voortdurend bij oefeningen van eenigen duur, waarbij den eersten dag een groot getal manschappen uitvallen. Zelfs kwam het reeds voor, dat een meerdaagsche oefening met het oog op de vele zieken, moest worden afgebroken.

Nu evenwel definitief besloten is Tjilatjap als garnizoensplaats te handhaven, zal, zegt het Bat. Nbld. spoedig worden overgegaan, tot den bouw eener flinke kazerne, benevens de noodige officiers-woningen.

Het zal wel geen betoog behoeven, dat bij dien bouw rekening zal worden gehouden met de eischen der hygiëne. Allereerst is een plek uitgekozen in het beste gedeelte van Tjilatjap, terwijl bovendien, ook voor wat betreft rioleering, afwatering, enz., alles zal worden gedaan, om voor den gezondheidstoestand ongunstige factoren buiten te sluiten.

---

gefaald heb, gelijk ook ikzelf alleen weet, hoe ik gestreden en geleden heb.

Je kent mij van kindsbeen af, mijn Rainer! Je kent mij met mijn goede en mijn zwakke zijden. Geloof je, dat je werkelijk reden hebt, je zuster te minachten of je voor haar te schamen?

Jij weet, wat je aan mij hebt. Laat dat je genoeg zijn, lieve Rainer. Verlang geen volmaaktheid. Ik ben niet volmaakt, nu niet en vroeger ook niet. Heb mij maar lief, zooals ik ben, en laat anderen, die niet meer van mij kennen dan een heel klein oppervlakkig stukje, over mij denken en praten, zooals hun natuur nu eenmaal medebrengt te denken en te praten.

t à t

JE MALEEN.

Rainer aan Maleen.

Oengoedja, October.

Ik schrijf dit uit het Fransche Hospitaal. In plaats van mijn expeditie te maken, heb ik weer eens een »pernicieuse« gehad. Toen de officier van gezondheid in Satoeta mij »hopeloos« verklaarde, heb ik mij over water naar ons oude Oengoedja laten transporteeren.

Niemand dacht, dat ik in zoo'n toestand den tocht zou te boven komen, maar zie, levend — ofschoon niet heelemaal — landde ik in het Hospitaal van den H. Geest aan. De goede kloosterzusters hebben mij met opoffering verpleegd en Père Dieudonné heeft nu voor de derde maal den dood van mij weggejaagd. Hem alleen heb ik mijn leven te danken.

Nu heb ik, met inbegrip van de reis, zes maanden verlof tot herstel van gezondheid gekregen en met de eerste boot (half November) kom ik naar huis. Ik zal mij een poosje ophouden in Egypte en Italië, om niet zoo in de felle winterkou te komen, maar begin Februari kan je mij verwachten.

Ik heb je heel wat groeten over te brengen. Van Mevrouw Despini (Marie Beta) de Mère Supérieure, en Mademoiselle d'Eltoile. Deze laatste heb ik, geloof ik, op grond van domme praatjes, vroeger in gedachten groot onrecht aangedaan. Zij schijnt werkelijk veel van je te houden.

De kleine mevrouw Despini is zeer dik geworden, en lang niet meer zoo aardig als vier jaar geleden. Maar zij heeft drie lieve, zwartoogige kindertjes en haar huwelijk schijnt heel gelukkig te zijn. Marie is nu geheel »groote dame« geworden, zij wordt gevierd, net als jij vroeger.

Wat je in je laatsten brief schreef over praatjes, en dat men zich daarover niet bekommeren moet, dat is allemaal heel mooi, maar weet je, wij mannen voelen daarin iets anders dan jelui, *moeten* het anders voelen. Ik wil voor de geheele wereld trots zijn op mijn zuster, en ik zal iedereen, die in mijn bijzijn iets krenkends over je zegt, op het pistool dagen.

Dat weten ze echter ook allemaal wel, en daarom passen zij wel op! Niets dan van die vervloekte halve aanduidingen en blikken . . . . enfin niet meer daarover.

Als steeds je broer

RAINER.

Telegram.

Graaf R. Waltron. Oengoedja.

Grootmama gestorven.

MALEEN.

Maleen aan Rainer.

Lieve Rainer,

Onze goede grootmama is slechts drie dagen ziek geweest. Het was hersenkoorts.

Ik hoop, nu spoedig jou bij mij te hebben.

De vriendelijke oude vrouw mis ik zeer. Eybendorf is nu zoo eenzaam. Het is alles zoo oud om mij heen, ik verzink diep, diep in herinneringen aan vroeger tijd. Dat maakt altijd melancholiek. Het is niet goed, den blik achterwaarts te werpen, als het noodlot zooveel blijde hoop den bodem ingeslagen heeft.

In deze dagen ontwaakte in mij een groot verlangen naar George! Dat komt altijd, als ik mij zwak en daardoor bijzonder verlaten gevoel. Een goedheid als de zijne, zal ik nooit weer vinden. En nu drukt de herinnering er aan mij als een eeuwig onaflosbare schuld. Kon ik alles nog eens goedmaken!

Kom spoedig, mijn Rainer! Ik heb nu op de geheele wereld niemand meer dan jou alleen.

Je MALEEN.

P.S. Er wordt over Krome veel geschreven in de couranten. Rechtstreeks laat hij echter niets van zich hooren.

Ik heb hem vriendschap aangeboden. Doch hij wilde meer, of in het geheel niets. Hij behoort tot die menschen, die »alles of niets« zeggen.

In dien tijd kon ik niet. Het was mij, of het een valschheid jegens George zijn zou — iets schandelijks. Nu wil hij van mij niets meer weten. Op de aanzegging van Grootmama's dood heeft hij mij wel geschreven, maar geheel en al conventioneel.

Zijn groot werk is verschenen en maakt opgang.

(*Wordt vervolgd.*)

West-Indië.

Suriname. *Onze West* is alles behalve goed te spreken over de voorloopige grensregeling met Brazilië, waarop de goedkeuring der Staten Generaal is gevraagd. Het blad schrijft als volgt:

„Voor hen, die de artikelen in ons blad voor de grensregeling van Suriname gevolgd hebben, zal het overbodig zijn te zeggen, dat wij ons volkomen aansluiten bij het betoog van het rotterdamsch orgaan. (Hier wordt een artikel in de *Nieuwe Rott. Courant* bedoeld waarin gewaarschuwd is tegen dezen onberaden, voorbarigen en volstrekt noodeloozen stap, waarbij nederlandsch grondgebied noodeloos is weggeworpen.")

„Zij, die bevoegd zijn tot oordeelen in deze, zijn het vrijwel eens, dat de regeering bij de regeling van de grenzen van Suriname, herhaaldelijk op onverantwoordelijk lichtvaardige wijze heeft omgesprongen met de belangen van Suriname, en dus ook die van Nederland.

„Het is daarom zeer te hopen dat de voorgestelde grensregeling met Brazilië waarbij zonder vooralsnog voldoende reden een groot stuk der kolonie wordt prijsgegeven niet zal worden goedgekeurd, althans niet voordat de resultaten bekend zijn van de dezer dagen uit te zenden expeditie naar het achterland van Suriname."

Zoo zij het, wanneer wij het ook zouden moeten betreuren, dat aldus de wetgevende macht een démenti zou geven aan onze gevolmachtigden bij de betrekkelijke onderhandelingen, welke laatste evenwel, zooals *Onze West* terecht opmerkt, evenzeer als bij andere dergelijke pourparlers van nederlandsche zijde blijkbaar meer getuigden van affabiliteit dan van de overtuiging van een goed recht.

Apropos van een goed recht. Wij hopen dat waar het blijkbaar aan vorschers op allerlei gebied in de kolonie niet ontbreekt, zoo zulks niet reeds is geschied, nog eens het een en ander zal worden geschreven over de geschiedenis der thans ver- aten sterkte Nieuw-Amsterdam, die den 12den Februari ll. door het laatste gedeelte van het voormalig garnizoen werd ontruimd en thans een politiepost geworden is.

Door de *Suriname* was medegedeeld, dat, nu het effectief van de troepenmacht op 300 man bepaald is, men zou trachten het overcompleet in te boeten door 1o. een deel der manschappen te doen overgaan bij de politie, 2o. de rest terug te zenden naar Nederland, of bij eindiging der verbintenissen geen nieuwe engagementen toe te staan.

Naar *Onze West* vernam is dit minder juist.

Met het oog op de voorgenomen inkrimping der troepenmacht, heeft men sedert eenigen tijd het tekort dat ontstond aan manschappen, niet aangevuld. Zoodoende was het tekort aangegroeid tot ruim 50 man, terwijl de inkrimping een vermindering met ongeveer 70 man aangeeft. Men had dus reeds de sterkte nagenoeg, waarop de troepenmacht moet worden teruggebracht bereikt, terwijl er verder sprake was, dat nog een tiental manschappen als burgers zouden overgaan bij den telefoondienst. Er behoeven dus geen manschappen naar Nederland te worden teruggezonden, terwijl evenmin bepaald is, dat na afloop der tegenwoordige verbintenissen geen nieuwe engagementen zouden worden toegestaan.

Wij zouden dit laatste dan ook allesbehalve billijk en juist hebben geoordeeld, wijl men aldus goede geacclimatiseerde elementen zoude prijs geven, op wier behoud, daar zij anders wel tot een nieuwe verbintenis zouden zijn toegelaten, blijkbaar prijs wordt gesteld.

Met de verbinding via Demerara, waarop men in Suriname nogal prijs stelt, is het alweer mis.

De *Demerara Daily Chronicle* bevatte in haar nummer van den 1sten Februari ll. een advertentie, waarin een kennisgeving van de Royal Mail, dat de dienst op Demerara van af 1 April a.s. wordt gestaakt. De vaart tusschen Southampton en Trinidad zal de maatschappij blijven onderhouden, doch de interkoloniale dienst Barbados-Demerara wordt opgegeven. Alleen wanneer vooraf bekend is dat er voldoende passagiers en goederen zijn, zal de Royal Mail een boot naar Demerara zenden.

Dit besluit, zegt *Onze West* is het gevolg van de houding van Barbados, welke kolonie geen verder subsidie wil geven aan de Royal Mail, weshalve deze haar hoofdkwartier in de Antillen weder naar Trinidad heeft verplaatst.

De vraag is echter of Barbados het subsidie wel *kan* geven. De kolonie is niet zeer welvarend en men is te Londen verre van scheutig tegenover de oude west-indische koloniën, getuige o. a. het leeningsontwerp voor Jamaïca. Deze zoozeer geteisterde kolonie vraagt een leening te mogen aangaan, onder waarborg van het moederland, waardoor de zekerheid zou vaststaan der emissie tegen lage rente. Ga je gang! is het antwoord van Londen. Leen maar, we geven je permissie daartoe, maar van een waarborg van het moederland, no question about!

En dan verwondert men zich te Londen nog, dat in de west-indische koloniën zoo weinig voor het rijk wordt gevoeld.

Dan is het in Suriname toch heel wat anders gesteld. Laat daar eens verluiden dat men voor de koloniale vaartuigen bij oom Sam een bestellinkje wil plaatsen en dan zien we o. i. terecht tegen dit weinig nationaal beginnen in de kolonie zelve protest aangeteekend.

Met het nieuwe koloniale verkeersmiddel te land, de koloniale spoorwegen, gaat het nog steeds een goed gangetje. De opbrengsten van het passagiers- en goederenvervoer beliepen over de maand Januari ll. ruim 6200 gld. tegen ongeveer 4300 gld. in de maand Januari van het vorige jaar, welk meerdere ten deele aan de voorwaardelijke openstelling van een nieuw lijngedeelte, maar mogelijk ook aan de ontwikkeling van het verkeer mag worden toegeschreven.

Curaçao. De middelen hebben ook in het vorig jaar in deze kolonie ruimer gevloeid dan verwacht was, ten minste wat de eilanden Curaçao en Aruba betreft.

Voor het hoofdeiland bedroegen de ontvangsten omstreeks 445.000 gld. of zoo ongeveer een kleine 60.000 gld. meer dan waarop gerekend was, terwijl voor Aruba op een totale opbrengst van ruim 70.000 gld. een meevaller viel te constateeren van omstreeks 32.000 gld. of bijna de helft van het totaal.

Voor Bonaire kwam de uitkomst vrijwel met de raming overeen, wat met de Bovenwindsche eilanden als geheel beschouwd ook reeds bij vorige gegevens het geval beloofde te zijn, zoodat, afgezien van buitengewone uitgaven ongeveer 90.000 gld. minder aan subsidie zal noodig zijn dan waarop gerekend was.

Het succes voor Aruba was te danken aan de exploitatie van phosphorzure kalk op dat eiland, waar het vergunningsrecht daartoe eene som van nagenoeg 24.000 gld. opbracht.

Er is ook een begin gemaakt met de exploitatie van Klein Curaçao, vanwaar de Orchilla-maatschappij de eerste 1000 ton verscheepte in het begin der maand Januari ll. »De koloniale kas«, schreef de *Amigoe*, »had aan concessierecht alleen er een voordeeltje aan van ruim 2000 gld.«, terwijl het blad er aan toevoegde dat de genoemde maatschappij vooreerst bedaard zou blijven doorwerken en jaarlijks ongeveer 8000 ton uitvoeren.

Van Vreemde Koloniën.

Katoen in de fransche koloniën. De heer Esnault-Pelterie, president van de fransche Association Cotonnière Coloniale heeft, daartoe door de Maatschappij van nijverheid te Mühlhausen uitgenoodigd, den 27sten Februari ll. te genoemder plaatse het katoenvraagstuk voor de fransche koloniën uiteengezet.

De eerste vraag, die zich volgens spreker voordeed, was of de katoen in de fransche koloniën kon worden geteeld, en hij aarzelde niet, die vraag in bevestigenden zin te beantwoorden.

»Alle onze nieuwe, verreweg de meest belangrijke onzer bezittingen, Indo-China, Madagaskar, West-Afrika, Fransch Congo, sprak hij, brengen uit zichzelf katoen op. Vóór den invoer van het europeesch fabrikaat, was daar een vrij belangrijke katoen-industrie«.

Bovendien hebben de oudere koloniën tijdens den amerikaanschen burger-oorlog het bewijs geleverd, dat ook daar de katoen met succes kon worden verbouwd. Dat de cultuur zich daar niet staande hield, toen na afloop van den noord-amerikaanschen burgeroorlog de prijzen van het product daalden, weet spreker aan de omstandigheid dat de katoenplanters in dien gulden tijd zich niet er om bekommerden om zoo goed en zoo goedkoop mogelijk te werken. Het eenig doel was maar om katoen te oogsten, waarvoor men door de hooge prijzen reeds voldoend groote winsten opstreek om zich niet het hoofd te breken met allerlei cultuur-quaesties.

Een andere vraag was of de kosten, die op de in de fransche koloniën geteelde katoen zouden drukken, voordat het product ter europeesche markt kon worden aangeboden, niet te hoog zouden komen om naast een loonend maken van het bedrijf in de koloniën ook de concurrentie mogelijk te maken ten opzichte van de reeds bestaande katoenproducenten.

Ook deze vraag zag de heer Esnault-Pelterie onder de oogen met het gevolg, dat hij tot de conclusie kwam, dat met verscheidenheid in de wijze, waarop de zaak behoorde te worden aangepakt, hier door den grooten landbouw, daar als volkscultuur, de katoenteelt in de fransche koloniën beloofde loonend te zijn voor den verbouwer en aan de bestaande concurrentie het hoofd te kunnen bieden.

»Ik heb de volmaakte overtuiging dat, na korteren of langeren tijd in de fransche koloniën katoen zal worden geteeld, op voorwaarde evenwel, dat men volharde in de practische proefnemingen, waarmee nog pas een begin is gemaakt, die alleen kunnen vaststellen, welke de beste methoden zijn, die behooren te worden aangenomen en naar gelang van de verschillende landen hemelsbreed uiteenloopen.«

Wat nu de practische proefnemingen aangaat, welke van de door spreker voorgestane Vereeniging uitgingen, deelde hij het een en ander mede, waaraan wij het volgende ontleenen:

Voor de oudere koloniën, waar de arbeidsloonen betrekkelijk hoog zijn, kan men er slechts aan denken, de langstapelige soorten en de Jumel-soorten te verbouwen, daar de opbrengst per hectare grooter is dan van de Amerikaansche soorten. De monsters en zendingen van Guadeloupe, Martinique, Reunion en Tahiti ontvangen, zijn alle van uitstekende qualiteit. In Algiers, waar de Vereeniging eerst hare proeven tot de provincie Oran bepaalde, zijn nu door toedoen van een medewerker, den heer Dufetre, die zich tevoren in de Vereenigde Staten en in Egypte op de hoogte der cultuur had gesteld, die proeven tot de heele kust uitgestrekt, en terwijl genoemde Dufetre bij den aanvang de kansen van slagen of mislukking als een tegen twee stelde, is hij thans tot de overtuiging gekomen dat de kansen twee tegen één staan. De groote moeilijkheid zit hem daarin om de hier bedoelde superieure soorten zoo te leveren als zij door de verbruikers worden verlangd, wat zuiverheid, sterkte en zoo meer betreft.

Wat de nieuwere koloniën betreft, voert Indo-China thans reeds van 4 tot 5000 tonnen inlandsche katoen uit, welk product in China en Japan om zijn bijzondere hoedanigheden gezocht is. Het bestuur tracht deze cultuur te ontwikkelen.

Op Madagaskar slaagden de proefnemingen zoowel ten aanzien van de egyptische als de amerikaansche soorten. Met het oog op de hooge vrachten zal men zich waarschijnlijk tot de eerste bepalen, waarvan de hooge prijs de vervoerkosten beter kan dekken.

In Fransch West-Afrika zijn evenwel de krachtigste pogingen door de Vereeniging aangewend, en van de daartoe behoorende koloniën is het vooral Dahomey, waar op het oogenblik de resultaten meest tastbaar zijn, in den vorm van een 40 tonnen in 1905—1906 aangevoerd van een product, dat zich vooral voor de vervaardiging van halfwollen goederen leent. Ook in de andere hieronder ressorteerende koloniën, behalve de Ivoorkust, waar de lage vochtige kuststrook zich niet voor die cultuur leent en gewacht wordt tot de spoorweg de verbinding met het daartoe meer geschikte binnenland zal hebben tot stand gebracht, werden proefnemingen gedaan, die goede uitkomsten opleverden. Zoo is Fransch-Soedan zeer geschikt bevonden voor de teelt der amerikaansche katoensoorten, maar vóórdat de cultuur daar op groote schaal kan worden ondernomen, zal het irrigatie-vraagstuk er onder de oogen moeten worden gezien.

Naast de genoemde Vereeniging is sedert een jaar, haar aanvullend om waar noodig de zaak zelve aan te pakken, de Compagnie Française d'Etudes et d'Entreprises coloniales opgetreden.

De eerste hiervan uitgaande onderneming is ter Noordwestkust van Madagaskar, het bij uitstek voor de katoencultuur geschikte deel van het groote eiland, gelegen. De grondslag voor die onderneming was eene reeds bestaande aanplanting van kokospalmen en kapokboomen, ter grootte van 1000 hectaren, waaraan door nieuwe concessiën een oppervlakte van 12 tot 15000 hectaren is toegevoegd. De bedoeling is niet het geheele terrein voor de katoencultuur te bestemmen, integendeel. Naast deze cultuur zal met de uitbreiding van de kokos- en kapokaanplantingen worden voortgegaan en mogelijk ook de caoutchouc-cultuur worden beoefend.

Op Guadeloupe heeft de nieuwe Maatschappij op voordeelige voorwaarden een suikeronderneming kunnen overnemen, die over een areaal beschikt van 8000 hectaren, waarvan slechts 2000 voor den rietaanplant zijn benoodigd. Men rekent er op dat op de overblijvende uitgestrektheid genoegzaam terreinen zullen kunnen worden gevonden voor de katoen-cultuur, die in die kolonie een uitstekend product heeft getoond te kunnen opleveren, zoodat nog slechts de vraag zich voordoet of met het oog op den kostenden prijs tengevolge van arbeidsloonen, vervoer en zoo meer, de cultuur er loonend kan worden gemaakt.

Terwijl men aldus in den aanvang uitging van het denkbeeld geheel nieuwe ondernemingen te scheppen, uitsluitend de katoen-cultuur beoogend, heeft de practijk genoopt de katoen voorloopig ten minste als bijproduct aan te planten op bestaande en loonende ondernemingen, die zich in hoofdzaak op andere cultures toeleggen.

De Japanners op Formosa. Frédéric Lemoine schrijft in de *Dépêche Coloniale* het volgende over de japansche kolonisatie op het eiland Formosa:

»De Japanners maakten de aanhechting van Formosa en de Pescadoren tot absolute voorwaarde voor den vrede met China. Zij wilden zich een strategische basis verzekeren, vanwaar zij de van Europa naar het Oosten voerende routes konden bewaken, en in hunne plakkaten, onder het volk verspreid, wordt Formosa voorgesteld als een dolk tegen Europa gericht.

»Maar het eiland bezat geen geschikte oorlogshaven, terwijl Makung in de Pescadoren op een modderbank ligt. Kelung in het Noorden van Formosa is door een hooge bergketen van het binnenland gescheiden. Tamsui, ook aan de Noordkust, is de natuurlijke uitvoerhaven, maar biedt geen plaats aan voor een vloot, waarom dan ook alle inspanning werd geconcentreerd op Kelung.

»Het strategisch doel, dat bij de annexatie voorzat, maakte dat de Japanners er vooral op bedacht waren om den vrede op het eiland te bewaren, maar onder de leiding van twee Chineezen Tsjang Ki Tong, welbekend als secretaris van de legatie te Parijs en Liu Mung Foe, oud-aanvoerder van Zwartvlaggen in Tongkin, riepen de op het eiland gevestigde Chineezen de republiek uit. De Japanners moesten dezen opstand onderdrukken alvorens er aan te kunnen denken, de immigratie hunner landslieden op Formosa aan te moedigen. Hun overwinning was volkomen, maar het ongezonde klimaat decimeerde de japansche kolonisten, zoodat sedert eenige jaren het aantal vertrekkende Japanners grooter is dan dat der in de kolonie aankomenden van dien landaard.

»Deze tegenslag noopte het japansche gouvernement van zijn bezit een exploitatie-kolonie te maken. Het plaatste, na den opstand der Chineezen te hebben onderdrukt, een gouverneur-generaal aan het hoofd van het bestuur, maar deze gouverneur moet militair zijn en hetzij als generaal hetzij als admiraal tot de zee- of landmacht behooren. In zijne handen is alle gezag gecentraliseerd, terwijl aan de inlanders geen enkele vrijheid is gelaten, en alle ambten, tot het minste toe, door Japanners worden vervuld. Toen generaal Kodama in 1896 op Formosa was aangekomen, belastte hij, na den opstand te hebben onderdrukt, de politie met de taak om het land van opstandelingen te zuiveren. Overal heerscht nu rust — behalve, maar hierover later —, dank zij de over het heele land verspreide en door telegraaflijnen en wegen verbonden politieposten. De politiebeambte vervult ten platte lande de functiën van rechter, belastinggaarder, schoolmeester en zelfs van postbeambte. Zijn absolutisme van oud-militair is van dien aard dat hij meer gevreesd is dan bemind. Hij beschermt overigens de vreedzame chineesche bevolking tegen de, in de bergen gevluchte oorspronkelijke bewoners van het land.

„Deze wreede Atazals, ten getale van omstreeks 100000 over zeven stammen verdeeld, zijn ingekankerde koppensnellers. Bij elken stam worden de schedels der overwonnen vijanden zorgvuldig bewaard en op in het oog vallende plaatsen op een soort etagères gerangschikt. En het hoofd van den stam bezit de mooiste collectie schedels. Deze wilden zijn des te gevaarlijker daar zij de aan kamferboomen rijke bosschen bewonen, waarvan het hoofdproduct het aanzien geeft aan de groote industrie voor het eiland. Niet te onderwerpen, zullen zij door de Japanners worden vernietigd. Na groote rampspoeden (in hun strijd tegen de Atazals) besloten de Japanners dezen te blokkeeren door cordons van posten met een onderlingen afstand van 500 meters in de bedoelde streken. Deze strijd tegen de barbaren heeft echter heel wat gekost en zal nog heel wat meer moeten kosten, maar die kosten werden door het moederland gedragen en dit heeft sedert den russisch-japanschen oorlog de bijdrage aan de kolonie ingetrokken.

„De financieele quaestie ten aanzien van de bezetting van het eiland is dientengevolge al moeilijker geworden om op te lossen. De Japanners hebben die oplossing gezocht in het scheppen van heerendiensten, indirecte belastingen en monopoliën op kamfer, opium, tabak, zout en maten en gewichten. En daar de, aldus in het leven geroepen hulpbronnen nog niet genoeg opbrachten, hebben de Japanners het stelsel van zoogenaamd vrijwillige vereenigingen uitgedacht, die opgericht werden voor het onderhoud der wegen, de ontwikkeling van landbouw en veeteelt, en het verleenen van steun aan de slachtoffers van overstroomingen en aardbevingen.

„Uit de inlandsche notabelen samengesteld en door een japansch bestuurs- of politie-ambtenaar voorgezeten, schept elke vereeniging zich de noodige hulpbronnen uit veeleer afgedwongen dan vrijwillige contributiën, waarover de voorzitter beschikt. De inboorlingen vinden deze vermomde belastingen naast de andere te zwaar; de politie te autocratisch en de Japanners in het algemeen te egoistisch. Maar men kent thans op het eiland geen hongersnood meer, het voert zelfs rijst, suiker en vooral thee uit. De minerale rijkdommen begint men thans ook te exploiteeren, doch dit alles ten bate van den handel der Japanners, die zich als het groote beschaafde volk proclameerend elke gelijkstelling aan de Chineezen weigeren.

„Om kort te gaan, de Japanners maken op Formosa eene superieure klasse uit, die de inlanders als een onderworpen volk beschouwt en behandelt. Sedert twee jaren ondervindt men op het eiland den terugslag van den oorlog. De werken aan de haven van Kelung zijn nagenoeg geheel gestaakt en de spoorweg die het eiland van Noord naar Zuid moet doorkruisen, blijft over een afstand van 40 kilometer onvoltooid."

„Meesters van Formosa, besluit Lemoine, leven de Japanners er als in een veroverd land, geheel op zich zelven, de geimmigreerde Chineezen er in een toestand houdend verreweg ondergeschikt aan dien der onderdanen van bijna alle europeesche en amerikaansche koloniën in het Verre Oosten."

Wat evenwel niet wegneemt, dat zulk een, zelfs voor een blauwen Maandag geimmigreerd Chinees als japansch onderdaan wordt beschouwd en zich daarop in den vreemde heel wat laat voorstaan, terwijl dat onderdaanschap hem daar waar hij het verwierf geen enkel recht verleende naast tallooze verplichtingen.

INGEZONDEN

Een toekomstbeeld: Insulinde, groot, gelukkig, machtig!

Waardeerend is hetgeen mr. *P. H. Schuurman* zegt: Naturalisatie in den meest uitgebreiden en goeden zin des woords, kan slechts het behoud van de *Oost* verzekeren. (*) Tevens is het behartigingswaardig wat Pater *Launay*, ten aanzien van de Indiërs onder Fransch bestuur, zeide: „Het Katholiek geloof te omhelzen is een val, die voor velen de schande na zich sleept". (1) Ik beschouw hier het woord *„Katholiek"* als synoniem met *Christelijk*. Zoolang *overheerscher* en *overheerschte* verschillen in godsdienst, zal er van naturalisatie, van onderling vertrouwen, van welvaart en geluk in Insulinde geen sprake zijn. Maar hoe tot *eenheid* van godsdienst te geraken! De grond-ideeën der dichters en schrijvers: van *Israël*, van *Boedha*, van *Jezus*, van *Chineesche Wijzen*, van *Mohammed*, verkondigden de vereering van en de liefde jegens den grooten, almachtigen, eeuwigen Wereldgeest, de kracht, macht en heerlijkheid, de *eenige* Godheid. Die grondideën zijn langzamerhand door allerlei toevoegsels, legenden en wonderverhalen — waarop ten allen tijde de menschelijke schepsels verzot waren — verbasterd en tot verschillende, elkander vijandige religies misvormd. Konden de menschen terugkeeren tot het *axioma*: Er is slechts één God! dus kan er ook slechts één godsdienst zijn, dan zou de onderlinge verbroedering aanstaande wezen en de ware beschaving, gegrond op *Waarheid* en liefde tot het *schoone en goede*, een daadzaak worden. Met het axioma: *één God* en *één godsdienst* voor oogen, zou de opvoeding van jongere geslachten tot richtsnoer hebben: innige Godsvereering, streven naar Waarheid, Menschenliefde en *Vrede*.

De zucht van alle natuur- en denkende menschen om zich van de Godheid een beeld te maken, als van een voortreffelijk wezen met menschelijk voorkomen, is een noodlottige dwaling, ja een ramp geweest, die velen op een verkeerd spoor gebracht en van den Wereldgeest afgeleid hebben. Die dwaling is steeds de oorzaak geweest van verbastering van den eenigen, geestelijken godsdienst. Slechts de Mohamedanen maken daarop een loffelijke uitzondering.

Maar wat is nu eigenlijk mijn doel, mijn ideaal?

Behalve de geleidelijke ontwikkeling van de bewoners van Insulinde, voornamelijk der kinderen, steeds de vereering van het Opperwezen tot basis hebbende, behooren alle gemeenten scholen te hebben, in welke onderricht gegeven wordt in alles, wat voor de kinderen noodig en nuttig is in hun volgend leven, zoowel geestelijk als lichamelijk. Voorts op de hoofdplaatsen inrichtingen van meer uitgebreid onderwijs, voor schoone kunsten, ambachten en landbouw. Eindelijk, ter bereiking van mijn ideaal, op de Hoofd-eilanden: Hooge Scholen — Universiteiten — ter behandeling van en overeenstemming in Godsdienstzaken, terwijl daaraan tevens verbonden moeten zijn leervakken in rechtsgeleerdheid, geneeskunde, letterkunde, wis- en natuurkunde, werktuigkunde, enz. Slechts door overeenstemming van gedachten zullen langzamerhand de z.g. Godgeleerden het doel: *één Godsdienst* kunnen bereiken en daardoor een weldaad worden voor alle bewoners van Insulinde en een middel tot vriendschap en vrede met het zich zoo snel ontwikkeld hebbende *Japan* en met het in ontwikkeling verkeerende *China*. Vooral *Japan* moet in vele opzichten tot voorbeeld strekken aan de toekomstige beheerschers en beschavers van Insulinde.

Zonder streven naar eenheid, zoowel in godsdienstige als materieele ontwikkeling der volken van Insulinde en hun beheerschers, zie ik de toekomst van dat schoone land donker in.

K. H. O. VAN BENNEKOM.

Zutphen
10 Maart 1907.

(*) Kol. Weekblad van 28 Febr. n°. 9.
(1) Kol. Weekblad van 21 „ n°. 8.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschr. van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap 1907. No. 2.

Beschrijving van eene reis tot nader onderzoek der in de Oostbaai (Z. W. Nieuw-Guinea) uitmondende Oetoemboewe; en eerste onderzoek der „Noord" rivier aldaar (dd. 6—25 Oct. 1906), door J. H. Hondius van Herwerden. — Toevoegingen tot den onderzoekingstocht naar de Oostbaai (Nieuw-Guinea), (dd. 6—25 Oct. 1906), door R. L. A. Hellwig. — Nota over het Alasland, door G. C. E. van Daalen. — Een landtocht naar de grens van Britsch Nieuw-Guinea van Merauké uit, in Sept. 1906, door R. L. A. Hellwig. — De aanstaande 5e expeditie van het Kon. Ned. Aardr. Gen. naar het binnenland van Suriname, door Red. — Een verzoek aan Indische ambtenaren, officieren en zendelingen, door Bestuur en Red. — Een desideratum: Een bibliographie der Ned. volkplantingen en voormalige bezittingen, door J. F. Niermeyer. — Een palaeontologische onderzoekingstocht van Mevr. M. L. Selenka naar Trinil (Madison), door G. P. Rouffaer. — Litteratuur O. I. Archipel.

Indisch Militair Tijdschrift. 1907. No. 2.

De expeditie naar Korintji, door P. van Genderen Stort (slot). — De tegenwoordige stand van het vraagstuk der contrabande, door R. Boonstra (slot) — De onlusten op Nieuw Guinea, door T. v. P. — Bespreking van eenige hoefgebreken, wenken over het beslag en enkele opmerkingen, door J. C. Numans. — Kort overzicht van de expeditie naar Bali, door E. P. M. — De veldgeschut bewapening in de verschillende rijken, door J. — Springen van loopen, door Kr. — Nog iets over vingerafdrukken. — Over het bewaren van geheimen gedurende den oorlog.

De Indische Mercuur. 12 Maart 1907.

Monazieten in de tinhoudende alluviale gronden van Malakka. — Scheikundige bestanddeelen van het theeblad (vervolg). — Prijsvraag uitgeschreven door het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten op Java. — Wetenschappelijke instellingen ten behoeve van de cultures op Ceylon. — De waarde van harsvrije caoutchouc. — Stikstofvoeding van suikerriet. — Statistiek van caoutchouc. — Kaneel cultuur. — In- en uitvoer van Java. — Verslagen van Maatschappijen. — Dividenden. Enz. — Technisch Bijvoegsel.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Van het SS. Prinses Sophie van Amsterdam naar Batavia.

Te Amsterdam scheepten zich in:
G. J. Kuijs.
J. de Jong.
A. v. Deth.
Joh. Camie.
H. v. Croon.
G. J. Wijers.
W. Beek.
A. V. Bouman.
M. Content.

Naar Genua:
A. Esposito.
C. de Rosa.
F. Borino.
V. Scannapau.
F. de Ro.

Naar Singapore:
D. Kikkert.

Te Genua hebben zich ingescheept:
J. E. H. Cebourel.
W. C. Blankert.
C. Bijlsma.
A. M. Vermast.
W. C. d. Warnier, echtg. en 2 kinderen.
B. G. ter Brake enechtg.
A. A. de Groot.
L. Pieterse.
C. Kragt en echtg.
W. P. Hillen, echtg. en 2 kind.
Mej. M. W. Winckel.
B. Kamp, echtg. en 2 kind.
H. A. Hoezoo, echtg. en 2 kind.
H. M. Janssens, echtg. en 2 kind.
Mej. J. de Kanter.
G. Becker en echtg.
A. H. P. de Pree en echtg.
D. M. Bertoen.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende ....

wonende te .... *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* **Oost en West** *tegen een jaarlijksche contributie van f* ....

den .... 190 .

Straat of gracht

Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Theresiastraat 8. Den Haag.